

Egyházunk az értékteremtésben soha nem volt öncélú. Ahogy a virágnak az a kötelessége, hogy nyíljon és illatot árásson, a madárnak, hogy énekeljen, az embernek, hogy lelki, szellemi javakat hozzon létre, és örökségül hagyja maga után. Orbán Balázusra, László Gyulára hivatkoznak a történészek, Bartók muzsikája hetente felhangzik a világ valamelyik koncerttermében, vagy viszik az éter hullámai az emberek felé.

Megosztjuk örökségünk a világgal, de el nem adjuk soha.

Főtanácsi gyűlés van. Hangzik felénk az ószövetségi példaadás, tanítás. Magyarságunk örökségét, unitárius örökségünket őrizzük meg, és gyarapítjuk. Váljon ez életcélunkká! Ámen.

Dr. John Buehrens

TE MÁSOKBAN, MÁSOK BENNED!*

Jn 14, 1-12

Hálás vagyok a meghívásért, hogy itt lehetek és szólhatok hozzátok a mai reggelen. A bostoni King's Chapel egyházközség, a ti testvéretek üzenetét hoztam. Szeretném, ha tudnátok, hogy mindannyiatokat, de különösen Bálint Réka tiszteletesasszonyt imáinkban hordoztuk. Ugyanakkor szeretném tolmácsolni Észak-Amerika-szerte, több mint ezer egyházközségben élő unitáriusok testvéri köszöntését, amely ez alkalommal is megerősíti: mi szeretjük Erdély unitáriusait, mint a mi hitben idősebb testvéreinket.

Ma a reformáció emlékünnepéye van, de egyben a Mindszenteke, minden lélekre való emlékezés alkalma is. Nálunk több unitárius egyházközségnek, mint annak is, amelyben elnökké választásom előtt szolgáltam, a Minden lélek egyházközsége nevet adják. Ahogyan azt a mi nagy amerikai unitárius reformátorunk, William Ellery Channing mondta: „Én élő tagja vagyok a minden lélek nagy családjának”.

Luther kockára tette életét, amikor a keresztény egyház megreformálódását követelte. Dávid Ferenc az életét áldozta azért, hogy a reformáció alapelve diadalra jusson, hogy mi csak egyedül Istenhez imádkozzunk, s ne kelljen segítségül hívnunk atyáinkat, akik ugyancsak Istenhez imádkoztak, még közülük a legszentebbeket sem, de még Jézust magát sem. Mi emlékezünk rájuk, tisztelettel emlékezőnk halálíg tartó hűségükért. De mint ők is tették, imáinkat egyedül csak Istenhez küldjük.

* Fordította dr. Szabó Árpád. Elhangzott a kolozsvári belvárosi unitárius templomban tartott istentiszteleten 1999. október 31-én.

Amikor a mai beszédre készültem, s arra gondoltam, hogy mit is mondhatnék nektek, felnyitottam a Bibliát, hogy megfelelő szöveget keressek. Abban az időben különösen sok tennivalóm volt. Mielőtt megtaláltam volna a textusomat, elaludtam az íróasztal mellett. Amikor felébredtem, egy nagyon élénk álom állt előttem

Álmomban ott álltam a New York-ban lévő Minden Lélek templomának a bejáratí ajtájában, amint már említettem, ebben az egyházközségben szolgáltam mielőtt az UU Egyház elnökévé választottak. Ez egy nagy gyülekezet, ahol vasárnaponként közel ezren szoktak részt venni az istentiszteleten. Álmomban a gyülekezet tagjai éppen kifelé jöttek a templomból. Mindenkükkel kezét fogtam, amint elhaladtak mellettem. Többet közülük jól ismertem, nevükön szólítottam, de mások ismeretlenek voltak számomra. És akkor rájöttem, hogy nem mindenki tartozott ahhoz a gyülekezethez. Többen azon egyházközségek tagjai voltak, ahol húsz-harminc évvel ezelőtt szolgáltam, az Egyesült Államok más részein.

Ott volt, például, egy háromgyermekes család. Kettőt közülük sohasem láttam, de azonnal megismertem a szülőket. Én végeztem az esküvői szertartást, amikor mindketten fiatalok voltak, talán nagyon is fiatalok, úgy gondoltam akkor. Most pedig bemutatják nekem gyarapodó családjukat, s biztosítanak arról, hogy jól vannak. Mögöttük furcsa módon a nagyszülők voltak. Azt mondom, furcsa módon, mert amint álmomban megjelentek, emlékeztem rá, hogy az egyik nagyapa meghalt húsz évvel ezelőtt. Én szolgáltam a temetési szertartáson. Kedves ember volt, álmomban megöleltük egymást, de egy szót sem szóltunk. Sokan voltak mögötte, ahogyan a tömeg jött kifelé.

Egy másik fiatal házaspárt névszerint ismertem. Együtt imádkoztunk velük, amikor második gyermekük meghalt, még csecsemőként. Koraszülött volt, megkereszteltem, megáldottam, s aztán végső búcsút mondtunk, amikor szülei karjai közt meghalt.

Az arcok folyama egyre hömpölygött a kijárat felé álmomban. Neveik, tudom, nem mondanának semmit nektek. De az arcok, amelyeket újra láttam, a nevek, amelyekre visszaemlékeztem, valamennyien azokat a drága embereket jelentették nekem, akik részévé lettek az életemnek. Még azokat is, akik régen meghaltak. Ahogy jöttek kifelé a templomból, úgy éreztem, hogy jelen vannak, és élnek bennem, mint ahogy lelkünk Istennél van.

Amint hátratekintettem a tömegben, megdöbbenve pillantottam meg saját nagyszüleimet. És velük néhányat tanítóim közül, akik már nem élnek. Ott volt Kovács püspök, akit öt évvel ezelőtt itt Kolozsváron meglátogattam a halálos ágyánál. Ott volt Erdő püspök, Európa és Amerika nagy reformátoraival. Valamennyien az én hőseim és hősnőim, az én szentjeim.

Amikor felébredtem, azt láttam, hogy a hely, ahol megálltam a Biblia olvasásánál, a János evangélium 14. fejezete volt, amelyben Jézus búcsút vesz tanítványaitól. Így szól hozzájuk:

„Azokat a beszédeket, amelyeket én mondom nektek, nem önmagamtól mondom... Ha szerettek engem, megtartjátok az én parancsolataimat, én pedig

kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké: az igazság Lelkét, akit a világ nem kaphat meg, mert nem látja őt, nem is ismeri; ti azonban ismeritek őt, mert nálatok lakik, sőt bennetek lesz.

Még egy kis idő, és a világ többé nem lát engem, de ti meglátotok, mert én élek, és ti is élni fogtok. Azon a napon megtudjátok, hogy én az Atyámban vagyok, ti énbennem, én pedig tibennetek.”

Egyik legkedvesebb barátom, mielőtt meghalt, felhívta a figyelmem egy jelenetre Borisz Paszternak, híres könyvéből, Zsivágó doktorból. Ebben az orvos, miközben gondját viseli a rákbetegségben haldokló fiatal nőnek, átalakul papjává, lelkészévé. „A lelked élni fog – erősített ő; a lelked temagad vagy másokban, s mások benned.”

„Mi belépünk mások lényébe és életébe, írta a barátom, amint ők is a miénkbe – sokszor csak egy pillanatra, máskor maradandóan. Ezt jelenti. Szeressük egymást. Ismerjük fel, hogy részei vagyunk egymásnak. A szeretet az, ahogyan bánsz a másik személlyel, nem úgy, mint akiben pillanatnyilag hasznod van, hanem mint Isten gyermekével.”

Minden bűn, amit egymás ellen elkövetünk, Isten elleni és önmagunk elleni bűn, mert megsérti nemcsak a másik lelket, hanem a magunkét is, és elhomályosítja mindazt, ami ragyoghatna rajtunk Isten emlékezetében.

Ha van valami, amit mint lelkész tanultam, az a következő: „Én nem vagyok csak magam. Vallásilag szólva ti sem vagytok. Mindannyian többek vagytok. Mint fiatal lelkészt gyakran bántott, amikor hallottam, hogy úgy beszélnek rólam, mint „Isten gyermekéről.” Jól ismertem bűneimet. De azok, akikhez hívtak, hogy lelki gondozásban részesítsem, ugyanazt tették velem. Éspedig azért, hogy egyszerűen önmaguk voltak, de ugyanakkor számomra sokkal többek. Azáltal, hogy elfogadtak engem és az én bizonytalan erőfeszítéseimet, hogy szeressem őket azért, hogy beengedtek életükbe, az én életem és lelkem részévé váltak. Megmutatták nekem, hogy a másokhoz való közelség, a bánat és öröm idején, az erkölcsi célok zavarában hogyan visz minket közelebb Istenhez.

Ők nemcsak hallgattak engem, de beszéltek is velem, időnként olyan szavakkal, amelyek nem teljesen az övéik voltak. Megvalósítva önmagukat, és még valami többet: felülmúlva önmagukat, hogy közelebb kerüljenek ahhoz, akivé lehetnének és lettek, közelebb kerülni ahhoz, akit Isten elgondolt. És mégis csak önmaguk legyenek.

Tegnap a Teológiai Intézetben elmondtam a tanároknak és a hallgatónak egy történetet, amely szerintem jelképezi, hogy Jézus mit értett azon, hogy a tanítványai tanuljanak. Ez egy igaz történet, amelyet egy rabbitól hallottam Amerikában, akinek a nagynénje beszélt el, az a nő, akivel megtörtént az eset.

Őszi nap volt Münchenben, Németországban, a nácik idején. Hulltak a levelek, szemerkélt az eső, amikor a közlekedés a központ közelében hirtelen megállt. Az autóbusszon utazók hazafele a munkából egyszerűen csak bosszankodtak ezért. De egy fiatal nő, aki a busz hátsó részében ült, belát-

hatott a mellékutcába is. Látta, hogy a katonák embereket kényszerítenek fel egy teherautóba. És rettegni kezdett, különösen, amikor az SS emberei az első ajtón át felszálltak a buszra és igazoltatni kezdték az utasokat. El kezdett remegni, s könnyei elborították a szemét.

A mellette levő férfi kedvesen megszólította: „Mi a baj? Segíthetek valamiben?” Nekem nincs olyan igazolványom mint önnek, suttogta a nő remegő hangon, én zsidó vagyok, el fognak vinni engem.”

A férfi megállt egy pillanatra, hátra lépett s egyenesen a nő szemébe nézett, és aztán annak legnagyobb rémületére el kezdett kiabálni, szidva őt: „Micsoda ostoba! Még a közelemben sem bírhatlak!” „Mi történik ott hátul? - kiáltották a katonák:” „Az ördögbe is! – felelte a férfi, a feleségem ismét elfelejtette magához venni az igazolványát! Mindig ezt teszi, már elegendem van belőle!”

A katonák nevettek és leszálltak. Rövidesen a busz is elindult. A fiatal nő soha többé nem látta viszont a férfit. Még a nevét sem tudta meg.

Ezért emlékezünk a mindszentekre, a minden lélekre, ismerősökre és ismeretlenekre. A nő soha nem tudta meg, hogy a férfi miért tette azt, amit megtett. Miért látta őt abban a pillanatban Isten gyermekének, megfélemlítve saját biztonságáról, vagy hogy kérdezze: miért történik mindez, kényszerítve érezte magát, hogy válaszoljon arra a kérdésre, amelyet Isten feltett neki abban a pillanatban: Kész vagy arra, hogy úgy szeresd ezt a személyt, mint ahogy én szeretlek téged? Amikor igen-nel válaszolt, a nagy parancsot megvalósította, átültette a gyakorlatba. Cselekedjünk mi is így.

Körülvéve, mint ahogy vagyunk a tanúbizonyság nagy felhőjével, ne engedjünk minden gyásznak és tehernek, tökéletlenségnek és bűnnek, amelyek oly könnyedén körülvesznek minket és fussuk be türelemmel-jóindulattal, az előnkbe kiszabott pályát. Mindazok nevében, ismerősök és ismeretlenek, emléketartottak és elfeledettek -, azok nevében, akik példaképpül szolgáltak arra, hogy miként lehetünk hűséges gyermekei Istennek, és segítői az emberiségnek. Ámen.

A SOK TANULÁS ELNYŰVI A TESTET?*

Teológia a Prédikátor stílusában

Préd 8, 14 – 9, 12

I.

A Biblia tele van kertelés nélküli, szókimondó leírással. Például tudomás szerint nincs az emberiség történetében még egy fejezet, amelyben egy nép nagy királyai olyan pallérozatlan beállításban mutatkoznának, mint az Ószövetségben. Saul minden nagysága mellett gyermekded tehetetlenséggel ásta alá tekintélyét féltékenységének vad kitöréseivel. Dávid király imádat tárgya volt, de időnként hamis vágyak ragadták el, gyilkos terveket szőtt, és önző versengése erőszakba taszította. És aztán panaszkodott, amikor tetteinek sanyarú gyümölcsseit kellett megemésztene, az ellene összeesküvőkkel megmérkőznie és saját családjának szétesését végigszenvednie. Salamon bölcs volt, így mondják, de oly arrogáns, hogy adó- és kényszermunka-politikája az Izraelben már nemzedékekkel korábban erjedő észak és dél közötti ellenségesség uralkodása idején szakadáshoz vezetett. És ez így folytatódik észak és dél királyainak élettörténeteiben; a baj litániáját alig szakítja meg kedvező fordulat. Minél imádottabb volt egy király, az Ószövetség írói annál több figyelmet szenteltek neki, és annál leplezetlenebbül tárták fel viselt dolgait.

Ugyanez a prófétákra is érvényes. Elizeus megörökölte a nagy Illés mentét, de a Biblia nem restellte elmondani Elizeusról, hogyan átkozott meg huszonnégy öt gúnyoló gyermeket, és juttatta őket medve karmaira. Jónás nyűgösen megszökött az első isteni küldetés elől, és még panaszkodott, hogy a „bálna-késleltette” missziója olyan váratlan sikert hozott, hogy Asszíria fővárosa, Ninive népe megtért. Hóseás kétes hírű nőt feleségül véve és a gyermekeinek adott „jelnevek” által kívánta a furcsa családi életet mint szimbólumot használni, hogy nemzete figyelmét felkeltse a prófétai üzenet iránt.

A Biblia nem szűkölködik emberi gyengék és ostobaságok palástolatlan bemutatásában. Én különösen a Prédikátor könyvét szeretem, mert mindezt az egyenességet ő egy lépéssel még megtoldja. A Prédikátor minden emberi törekvést – legyen az jó vagy rossz – hiábavalóságnak bélyegez. A világ tele van igazságtalanságokkal: a jók nem nyerik el jutalmukat, a gonoszak pedig állandóan megússzák aljasságuk következményeit. Hiába igyekszünk megérteni a világ fura rendjét. És ami még rosszabb, hogy végül is mind meghalunk, bármilyen is legyen a jellemünk és cselekedeteink. A halál a nagy

* Fordította dr. Gellérd Judit.